

PLES JE TUDI MATEMATIKA

Učenje ljudskega plesa gluhih in naglušnih

KLAVDIJA ŽABOT

Občutek plesati v tišini je izkušnja redkih. Dokler vidimo, čutimo, slišimo in zaznavamo svet okrog sebe z vsemi čutili, ki jih imamo, se niti ne sprašujemo, kako svet dojemajo tisti, ki nimajo takšne sreče kot večina. "Normalnim" ljudem nam je vse samoumevno. In zaradi te samoumevnosti smo navadno slepi in gluhi za vse, ki so drugačni od nas.

Da ni vse samo po sebi umevno, sem spoznala pred enim letom. Poklical me je prijatelj in potarnal, da je folklorni skupini gluhih in naglušnih plesalcev obljubil pomoč pri vodenju vaj in priprav za nastop ob obletnici delovanja njihovega društva. Ker ni želel sprejeti takšne obveznosti sam, me je prosil za pomoč. Glede na to, da sem do takrat imela izkušnje samo s slišječimi folklorniki, nisem imela predstave, kaj me čaka, ko sem sprejela izziv.

Vaje imajo ob četrtnih med 17. in 19. uro popoldne. Odpravila sva se na prvi obisk skupine. Odločila sva se, da ob prvem srečanju ne bova posegala v potek vaje. S tem sva si želela ustvariti čim bolj realno sliko o načinu dela skupine, o sposobnostih plesalcev in plesalk, o odnosih med člani in članicami, o posebnostih skupine ... in na podlagi tega potem presoditi, ali obstaja možnost, da bova kos nalogi ali ne.

Prišla sva v zelo majhen prostor, kjer se je gnetlo osem parov plesalcev in plesalk.

Takoj sem opazila, kako zelo različni so si člani med sabo. Razlikovali so se po starosti (od študentk do upokojencev), po fizičnih sposobnostih, po stopnji sluha (od naglušnih do popolnoma gluhih). Kljub neredu, ki je vladal na vaji, pa sem kljub temu jasno razbrala tisto, kar jim je skupno – želja in veselje do plesa in ljudskega izročila. Spoznala sem že veliko skupin, pa kljub temu nisem nikjer drugje zaznala tako iskrene volje do plesa kot med temi ljudmi. In zaradi te iskrenosti in srčnosti najina odločitev ni bila težka.

Naslednji četrtek smo pričeli vajo. Najprej sem se morala navaditi na sporazumevanje z gluhihimi in naglušnimi ljudmi. Glede na to, da ne poznam njihove znakovne govornice,

sem bila malo skeptična, kako se bomo sporazumevali. A kjer je volja, tam je pot. Naučila sem se govoriti počasi in razločno. Tisti, ki so naglušni, so me tako laže razumeli, popolnoma gluhi pa so mi brali z ustnic. Več težav sem imela jaz z njimi kot oni z mano. Njihov govor je bil nerazločen in težko razumljiv. Sčasoma pa sem se naučila poslušati in izločiti bistvo. Naučila sem se tudi, da je včasih mogoče bolje, če se ne razumemo.

Da bi nam bilo vsem skupaj čim laže, so me naučili osnovnih gest za besede in fraze. Te so: še enkrat od začetka; hvala; fantje; dekleta; knjigoveznica (čeprav še zdaj ne vem, kaj mi bo ta beseda) in druge.

Naslednji izziv je bila glasbena spremljava oziroma podajanje ritma, na podlagi katerega potem lahko plešejo. Skupina je delovala brez godcev. Torej so se spopadali s podobnimi problemi kot slišече skupine – s pomanjkanjem glasbenikov. Pred časom so imeli harmonikarja, ki je z udarci z nogo in basi na harmoniki olajšal delo plesalcem, saj so bile poleg štetja korakov noga, ki so jo gledali, in morebitne vibracije, ki jih je dal zvok harmonike, edini okvir, ki so se ga lahko oprijeli med plesom.

Ker ne igram harmonike, sem si morala pomagati drugače. Na začetku sem ploskala. Dogovorili smo se, da moj plosk pomeni skok ali korak z desno nogo. Tako smo uskladili noge in ritem. Vsi, ki niso sposobni zaznati ploska, opazujejo mojo roko – torej vidijo plosk. Ker je dvournno ploskanje naporno, smo se odločili za drugo možnost, in sicer dajanje ritma s pomočjo tamburina.

Plesati začnemo na zamah roke, in sicer si na moj znak vsi začnejo prešteti korake. In ker je za njih ples matematika, sem tudi sama morala začeti šteti korake. Zanimiva izkušnja glede na to, da sem 20 let plesala tako, kot je muzika igrala, in ne na štetje.

Plesi, zapisani na Gorenjskem, v izvedbi folklorne skupine gluhih in naglušnih iz Ljubljane. (Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje odraslih folklornih skupin, Ljubljana, 25. 5. 2008.)

Najprej sem se morala dobro pripraviti na vaje. Preštela sem vse korake in poenostavila podajanje plesnega znanja, se pravi s čim manj zapletanja in filozofiranja, saj to v končni fazi ne obrodi sadov niti pri sliščih. Če nisem jasna in jedrnata, tvegam, da me ne bodo razumeli popolnoma nič. Če pa podajam znanje počasi, povem razločno in glasno ter samo najnujnejše, ne potrebujemo tolmača in plesalci s pomočjo gestike in mimike razberejo, kaj jim skušam dopovedati.

Ob začetku je imela skupina v programu odrsko postavitev plesov, zapisanih na Gorenjskem. Ker so jih izvajali površno in prehitro, smo najprej upočasnili tempo in ga tako prilagodili fizičnim sposobnostim plesalcev. Nato sem se lotila vsakega plesa posebej. Hitro mi je postalo jasno, da bomo morali prilagoditi korake in tudi plese. Zakonitosti ljudskega plesa in njegovo poustvarjanje, torej velika večina stvari, ki sem se jih naučila na vseh seminarjih in izobraževanjih, tukaj niso bili glavno vodilo, čeprav mi je bilo poznavanje izročila v veliko pomoč.

Najmanj problemov smo imeli pri plesih, kjer je osnovni korak mogoče natančno matematično obdelati. Tak ples je na primer zibenšrit – sedem korakov sem, sedem tja.

Največja težava se je pokazala pri dvokoračni polki, ampak samo pri starinski drži parov. Če smo zaplesali v standardni plesni drži, ni bilo težav, kakor hitro pa je bilo treba zaplesati tako, da so plesalke položile roke na plesalčeva ramena, plesalci pa prijeli plesalke za boke (oziroma za hrbet), je odpovedala motorika. Zelo težko so se vrteli, nikakor pa se ni dalo uskladiti parov med sabo.

Nato smo izločili vse potrke, ploske ali kakšne druge zvočne vložke med plesom. Ker ne slišijo, se tudi ne morejo uskladiti med sabo. Enako velja za petje in retorične vložke. Po dveh mesecih skupnih vaj smo kot gostje nastopili na srečanju ljubljanskih folklornih skupin 2008. Do tedaj so bili nastopi skupine omejeni na morebitno popestritev dogodkov društva. Zato sta bila pričakovanje in žar v očeh plesalcev in plesalk toliko večja. Pozabili so na to, da jim izposojeni kostumi niso prav, da jih čevlji žulijo in slušni aparati piskajo v ušesih zaradi zavijač in klobukov. Z že skoraj otroškim veseljem in radostjo so se podali na oder in zaplesali svoj splet gorenjskih plesov.

Po uspešnem nastopu smo nadaljevali vaje. Učili smo se novih plesov in utrjevali že znane. Sčasoma se nam je pridružil harmonikar in zelo olajšal delo s skupino. Plesalci so začeli spoznavati razlike med posameznimi plesi. Ugotovili so, da je tudi matematično enake plese z Gorenjske in Štajerske lahko med sabo ločiti z načinom, kako ju odplešemo. Matematiki damo “značaj in vonj” določene pokrajine.

In če povzamem – razen zgoraj naštetih posebnosti –, se ta folklorna skupina spopada z zelo podobnimi težavami kot ostale: pomanjkanje godcev, neustreznost prostorov za vaje, pomanjkanje podmladka, denarja, skupina nima kostumov ... Od velike večine folklornih skupin pa jo loči dejstvo, da ji je samoumevno to: če plešeš, to počni z veseljem in s srcem.

Z regijskega srečanja.
(Foto: Janez Eržen, Ljubljana, 25. 5. 2008.)